

Llagostera; *Venda de llibres del Rey Martí en 1421*, per el senyor Miret y Sans; *Llibres y joyes del Rey Martí no inventariats en 1410 per la Reyna Margarida*, per el senyor Miret, y *Nota al inventari de llibres del Rey Martí*, per el mateix senyor.

Un sol treball dels publicats, durant el bieni que inventariem, per el «Boletín de la Real Academia de la Historia» interessa directament a la nostra historia regional; es la comunicació feta en 1896 sobre la *Carta puebla del Valle de Andorra en el siglo IX*, per don Jaume Català y Albosa; emperò, com ha demostrat el senyor Miret en una nota insertada en el n.º 39 del «Boletín de la Real Academia de Buenas Letras», aquesta comunicació ha perdut tot interès y valor per les errades que conté y per haberse demostrat posteriorment que es un diploma apòcrif en molt fonamentats treballs crítics dels Senyors Brutails, Pasquier y Sanpere.

En la «Revista de Estudios franciscanos» que surt a Barcelona, hi han estat publicats alguns interessants treballs d'història catalana. Ocupa lloch preferent la *Pequeña crónica en la que se relatan los principales sucesos acaecidos en la coronación del Rey Jaime II*, per el P. Ambrós de Saldes, que es una transcripció copiosament anotada de aquesta relació catalana que es troba en el Registre 55 de l'Arxiu de la Corona d'Aragó. El mateix P. Ambrós hi té en curs de publicació una col·lecció diplomàtica sobre *La orden franciscana en el antiguo reyno de Aragón*, y ademés un article titulat *La orden franciscana y la Casa Real de Aragón*. Finalment, dos treballs del P. Atanasi López, *División de la provincia franciscana de España en el siglo XIII* y *Fray Bernardo Peregrí obispo de Barcelona (1285-1300)*.

En els «Estudis Universitaris catalans» ha publicat el senyor Carreras Candi una nodrida Memòria sobre la *Evolució dels juheus y juheissants barcelonins*, don Ramón d'Alós uns *Inventaris de Castells Catalans* dels segles XIV al XVI, tan interessants per la història com per l'arqueologia, Mossen Serra y Vilaró, *l'Origen d'algunes localitats catalanes*, que son Fuliola, castells de Freixa y Privà y Canalda Isanta, don Joaquim Sarret, *Treva de Jaume II d'Aragó ab el rey de Mallorca*, y Mossen Más, *El Fossar de la Seu de Barcelona y ses inscripcions funeraries*.

En el *Bolletí de la Societat Arqueològica Luliana* han continuat el senyor Ramis la publicació de *Documentos curiosos del arxivo municipal de Sansellas*, el senyor Llabrés la del *Cronicón de los dominicos de Mallorca*, el senyor Aguiló la de *Reclamacions de les filles den Sancho de Mallorca contra la confiscació de bens imposada a son pare per feul seguidor de Jaume III*, el senyor Sanxo la dels *Antichs privilegis y franqueses del Regne*, y els senyors Rotger y Miralles la de *Biografía y cartulario del primer obispo de Mallorca*. Ademés ha publicat una interessant *Historia de la falsa Bula á nombre de Gregorio XI contra las doctrinas lulianas*, per el P. Faustí D. Gazulla, els *Anales de Mallorca de José Desbrull*, per don Jaume L. Garau, una col·lecció de documents de la *Primera época constitucional en Mallorca*, per D. J. Ramis, del mateix senyor la *Venida a Mallorca del cardenal Borja después Papa Alejandro VI*, y una ben documentada Memòria de don Mateu Nebot, *El segundo obispo de Mallorca Pere de Muredine*.

En la *Revista de Menorca* ha sortit un treball titulat: *Nuevos datos sobre la isla de Menorca*, per J. Ferrer Aledo.

Devem encara fer menció de treballs històrics publicats per altres revistes espanyoles: *Sumari dels privilegis de Manresa*, per J. Sarret en el «Butlletí del Centre Excursionista de la comarca de Bages», *Documents pera la historia de Cervera, ordenances municipals de 1356*, per Mossen Ramón Pinós, en el «Butlletí del Centre Excursionista de Lleyda», *Notas históricas de la familia de Santa Pau*, per Pascual de Santa Pau, en «Academia Heráldica», *Inscripciones sepulcrales de escritores catalanes de la Edad Media*, per Antoni Elias de Molins en «Cultura Española».

Finalment, devem consignar les conferències que s'han donat sobre punts que afecten a la història de Catalunya y que no han estat fins ara publicades. Ademés de les apuntades al nombrar els treballs de la Academia de Bones Lletres y del Centre Excursionista de Catalunya, foren donades en aquesta darrera associació la del senyor Rubió y Lluch sobre una *Excursió per algunes ciutats de Grecia en temps de la dominació catalana*, en la que estudià el caràcter de la expedició dels catalans y l'establiment dels Ducats d'Atenas y Neopatria y descrigué la ciutat d'Atenes y altres poblacions gregues en el segle XIVe, y dues del senyor Girona y Llagostera recomptant la manera de viatjar y la instal·lació de les habitacions senyorials en la Edad Mitjana.

Col·laboració estrangera a l'història de Catalunya

Correspon l'legítimament el primer lloch en aquesta secció, durant els dos anys que hi son inventariats, al llibre de M. Pierre Conard *Napoléon et la Catalogne, 1808-1814, la captivité de*

Barcelone (París, 1910, en la «Bibliothèque d'histoire contemporaine»). Tractant el mateix període històric ha donat un altre treball de capital importància M. G. Desdevises du Dezert, titulat *La Junte supérieure de Catalogne*, que governà dita regió desde 1808 a 1812 (en la *Revue Hispanique*, New - York - París, 1910, 425 pàgines). La Guerra de l'Independència ocupa, donchs, el lloch preferent en la col·laboració francesa.

Interessan també a nosaltres com a tota Espanya 'ls llibres de M. Emile Bourgeois *La diplomatie secrète au XVIIIe siècle; le secret des Farnèse, Philippe V et la politique d'Alberoni* (París, 1909, 402 pàgines), y de M. E. Philipon *Les Ibères, étude d'histoire, d'archéologie et de linguistique* (París 1909).

Devem apuntar encare que sia ab retràs, un llibre de M. Xavier Poli *La Corse dans l'antiquité et dans le haut Moyen-Age, des origines à l'expulsion des sarrasins* (París, 1907), hon seguit a Arbois de Jubainville en l'estudi dels noms locals de Còrcega dependents del basch considerat com a llengua d'origen ibèric, indica que la més antiga població de l'illa devia esser de procedència ibèrica y que 's refugià en la part alta quan arribaren noves invasions, proposantse estudiar, si bé sens trovar els fonaments segurs, la qüestió de la data de l'arribada dels ibers a Còrcega.

En 1909, a Dijon, M. A. Messer ha publicat una *Contribution à l'histoire des Aragonais de Naples; le codice aragonese*.

La col·laboració francesa en les revistes es també molt digne de menció y estima. En *Moyen Age*, de París, han publicat M. L. Auvray, en 1909, *Un épisode de la rivalité des églises de Tolède et de Tarragone au XIIIe siècle* y M. Martin Chabot. *Un document relatif à l'expédition de la Compagnie catalane en Orient (1304)*. En la *Revue de Gascogne*, en 1909-10, han sortit les *Lettres inédites de Marca, d'après les autographes conservés à Saint-Petersbourg, de la mission qui fut confiée à Marca en Catalogne de 1644 à 1649*, per J. Bonnet y *Le clergé français réfugié en Espagne*, per J. Contrasty. En els *Annales de la Société des Lettres, Sciences et Arts des Alpes Maritimes*, de 1909, un treball d'Henry Moris titulat *L'abbaye de Lérins, histoire militaire, les Sarrasins, les Genoïs, les Espagnols, les Impériaux*. En la *Revue de Hongrie*, que malgrat del seu nom surt a París en llengua francesa, ha donat, en 1910, M. A. de Berzeviczy un modest article, *Les tristes Reines de la Maison d'Aragon*. En la *Revue du Berry* s'ha publicat una *Lettre des consuls de Perpignan aux Lyonnais à propos des foires au XVe siècle*. En *Revue Hispanique*, ademés del extensísim treball ja mencionat ha publicat son director M. Foulché Delbosch una nova edició molt pulcre de *Gesta Roderici Campidocti*, texte d'alt interès per la historia catalana del segle XIe y la *Suma de las cosas maravillosas* o crònica del mateix Cid Ruy Diaz, reimpressió excelent del únich exemplar conegut de la primera edició feta a Sevilla en 1498. Devem encara al senyor Foulché la publicació de la traducció y adob de la Crònica del rey Jaume I, ab el títol de *Gestas del Rey Don Jaime de Aragón*, que forma part de *La grant Coronica de los conquiridores*, o sia de la compilació aragonesa feta a les darreries de la XIV^a centuria per disposició de Ferrandez de Heredia, gran Mestre dels Hospitalers. L'ha editada la «Societat de Bibliòfils Madrileños».

En *Revue des Etudes Juives* hi ha dos treballs: *Les médecins juifs de Pierre roi d'Aragon*, per J. Miret y Sans y *Catalogue des actes de Jaime I, Pedro III et Alfonso III rois d'Aragon concernant les Juifs*, per Jean Régné. *Notice historique sur les villages composant le canton d'Ax* (Ariège) per M. Marcaillou d'Ayméric, es un extret de l'«Annuaire de l'Ariège» (Foix 1909) y M. F. Pasquier ha publicat *Sources pour l'histoire du Couserans au XIIIe siècle*, en «Bulletin périodique de la Société ariégeoise des sciences, lettres et arts et de la Société des Etudes du Couserans» (Foix 1909). En la *Revue de l'Agenais* s'hi trova 'l treball de Ph. Lauzun *Episodes de la guerre d'Espagne et de la retraite de France (1809 - 14) d'après de nouvelles lettres de Bory de St. Vicent* (Agen, 1910), y en *Annales de Bretagne* (1910, vol. 26) hi ha un treball de G. Mollart titulat *Envoi d'une ambassade bretonne à Benoit XIII en 1407*. A la erudició belga devem un article de J. Leclercq *Sur la tombe de Raimond Lulle*, insertat en *Bulletin de la classe des Lettres de l'Académie Royale de Belgique* (Bruseles, 1910) y un altre de E. Gossart, *Charles-Quint, roi d'Espagne*, curiós estudi de la gènesi de les idees polítiques de l'esmentat príncep, en els *Archives Belges*, del mateix any.

En la col·laboració italiana ha sobresortit entre les revistes l'*Archivio Storico per la Sicilia Orientale*, que ha donat els següents treballs: *Y più antichi capitoli di Catania* (dictats per el rey Martí en 1392), per Michele Catalano Tirrito; *Un capitolo di Re Martino sull'«acatapania catanese»*, (estudi fragmentari de la legislació de caràcter econòmic de la dinastia catalana a Si-

cia), per Riniero Zeno; *Per la cacciata di don Ugo Moncada*, (esbrina si, en 1516, al morir el rey Catòlich devia encarregar-se del govern de Sicília el Gran Justicier y no el Virey), per C. Corso. En *Atti della R. Accademia di Scienze morali e politiche di Napoli*, de 1909, ha tractat el Dott. Romuald Trifone d'Alcuni caràcters dell'antiga legislació del Regne delle due Sicilie, hon parla de les pragmàtiques del període de la dominació catalana. Té també més caràcter històric que arqueològic l'estudi publicat en la *Rassegna Nazionale*, de Florencia, en 1909, per L. Ozzola, *L'arte spagnuola nella pittura siciliana del sec. XV*, hon procura presentar la influència desde'l segle XIVe a Sicília de l'art català, prenent peu dels Cuatrecentistes d'En Sanpere y Miquel, fins al punt de creure que'l «pentittico» del Museu de Siracusa es una manifestació de l'estil den Borrasà, influència que nega En Maugeri al fer la recensió del treball de l'Ozzola. En l'*Archivio Storico Sardo* hi ha tres treballs que ns interessin: *Notes històriques de Sardenya anteriors a la dominació catalana*, per J. Miret y Sans, que es el primer article històric que s'ha inserat en llengua catalana en un dels *Archivios* italians. Abans de la fundació del *Archivio Storico Sardo*, publicaven a Caller un modest periòdic titulat *La Piccola Revista* y en el nombre de 15 abril 1899 hi insertaren un petit article den F. Carreras Candi *L'inventari del castell d'Aiguafreda del segle XIVe*; aquest fou el primer treball d'erudició imprès a Sardenya en llengua catalana y degut a un historiògraf català després de la perdua de la nostra dominació. Els altres dos treballs publicats en *Archivio Storico Sardo*, a que havem fet referència son *Vescovi di Ottana e di Alghero*, per Sebastiano Pintus, episcopologi que conté diferents prelats catalans com Guillem Cassador, Antioch Nin y Vicens Agustí Claveria, dels segles XVIe y XVIIe y *Per la storia delle Università Sarde*, per Alessandro Lattes, hon tracta dels orígens de les universitats de Caller y Sàsser en el segle XVIe y copia documents catalans del parlament de 1543. Documents referents a la dominació espanyola conté també el llibret del Dott. G. Zanghi, *Statuti della città di Caltagirone nel secolo XVI*, publicat en dita localitat en 1909. Es del professor F. Vivonet l'article *La Sardegna negli archivi e nelle biblioteche della Spagna*, en *Miscellanea di Storia italiana*. En l'*Archivio Storico per le provincie Napoletane*, de 1909, hi ha sortit *Il popolo di Napoli dal 1495 al 1522*, per M. Schipa, y *Il vesilio de Lepanto*, per P. Fedele. Tres articles devem també apuntar de l'*Archivio Storico Lombardo*: *Mercanti milanesi in Spagna nel 400*, *Un portolano sconosciuto eseguito in Milano nel sec. XVI*, y *Schema di un tentato accordo tra Al fonso d'Aragona e Francesco Sforza nel 1442*, per Nicola Ferorelli. Finalment en *Rendiconti della R. Accademia dei Lincei*, de 1910, ha publicat M. Pais *Nuove osservazione a proposito del decreto de Gn. Pompeo etalone sulla cittadinanza romana dei cavalieri ispani*. Ademés, devem a la col·laboració italiana un interesantíssim treball de Giovanni Livi, *Dall'archivio di Francesco Datini, mercante pratese* (Florencia, 1910), que es un suplement o ampliació de l'obra de Guasti *Lettere di un notaro à un mercante del secolo XIV* y que conté molt notables notícies del comerç a les darreries del citat segle y primeria del següent entre Catalunya y Italia.

De la col·laboració alemana devem mencionar com treball relacionat ab la nostra historia el de K. Lehmann *Sobre l'història dels Barcas, passatge dels Alps per Hannibal*, inserat en *Klio. Beiträge zur alten Geschichte*, any 1909.

Pot encare tenir interès en més petita escala per nosaltres el llibre de Maurici H. Harris *History of the medieval Jews, from the Moslem conquest of Spain to the discovery of America*, (New-York 1907).

Bibliografia

WILLIAM MILLER.—*Ἱστορία τῆς Φραγκοκρατίας ἐν Ἑλλάδι (1204-1566) Μετάφρασις Σπυρ. Π. Λαμπροῦ μετὰ προσθήκων καὶ ἐπιτιλώσεων. Ἐν Ἀθήναις. — Ἑλληνικὴ ἐκδοτικὴ εἰσαγγελία. — 1909-1910. — Dos volums en 4.^t de 483 y 493 págs. respectivament.*

L'interessant historia de la Grecia franca, *The Latins in the Levant*, de W. Miller, publicada en Londres en 1908, y de la qual ens ocuparem en l'ANUARI de 1908, ha rebut importants augmentos en les acurades edició y traducció gregues, que han vist la llum a Atenes darrerament, de l'eminent professor atenes Spyr. P. Lambrós, augmentos deguts a l'autor y al traductor. En la part referent a la dominació catalana, caps. 8, 9 y 10 del volum primer, un y altre han afegit curioses notícies tretes dels treballs publicats per el Sr. Rubió y Lluch en l'ANUARI de 1907, y en els *Documents pera l'Història de la cultura catalana mig-eval*. Les notes que pel seu compte ha posat el prof. Lambrós son molt nombroses y interessants, y el text dels dos